

Diplomski studij arheologije

Naziv kolegija: Predromanička i ranoromanička arhitektura

Nositelj/izvođač: dr. sc. Mirja Jarak, izv. prof.

ECTS: 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, 1. semestar diplomskog studija

Status: obvezatni kolegij

Oblik nastave: predavanje

Uvjeti za upis kolegija: nema

Cilj kolegija: Definiranje bitnih karakteristika koje omogućavaju razlikovanje između predromaničke i ranoromaničke arhitekture. Posebno proučavanje crkvene arhitekture posredovanjem cjelovitije sačuvanih građevina i građevina otkrivenih u arheološkim istraživanjima. Ukazivanje na mogućnosti kompleksnog proučavanja pojedinih građevina u okviru njihove uže datacije i povezanosti sa sredinom u kojoj nastaju. Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu: Predromanička i ranoromanička arhitektura predstavlja jedan od temeljnih sadržaja srednjovjekovne arheologije, kako u Hrvatskoj tako i u drugim europskim zemljama. Svladavanjem gradiva ovoga kolegija studenti stječu spoznaje o važnom segmentu arheološke baštine ranoga srednjeg vijeka.

Korištene metode: Proučavanje arhitekture na temelju dokumentacije dostupne u literaturi i vlastitog uvida kao i na temelju spoznaja o liturgijskim zahtjevima kojima se prilagođavala crkvena arhitektura. Uspoređivanje opisa i interpretacija u literaturi sa stanjem na terenu i eventualnim novim nalazima vezanim uz arhitektonske komplekse.

Sadržaj kolegija:

1. Predromanička arhitektura. Opća obilježja. Predromanika kao stil. Teorijski stavovi u literaturi.
2. Predromanika kao opća europska pojava. Regionalne karakteristike i posebnosti predromaničke arhitekture u pojedinim područjima.
3. Odnos spram arhitekture prethodnog, kasnoantičkog vremena. Tehnike gradnje, morfologija. Udio kasnoantičke arhitekture u razvoju predromanike. Sačuvane kasnoantičke građevine i kasnoantički oblici kao prototipovi i inspiracija za ranosrednjovjekovne graditelje.
4. Razvoj društva i liturgijski zahtjevi.

5. Primjeri građevina 7. i 8. st. u Hrvatskoj. Adaptacije ranije arhitekture i nova ranosrednjovjekovna zdanja.
6. Primjeri građevina 7. i 8. st. u Italiji i na području Franačke države.
7. Morfološke karakteristike predromaničke arhitekture 9. st. u Dalmaciji i Istri.
8. Predromanička arhitektura u gradovima i u izvangradskim ruralnim područjima.
9. Nova predromanička prostorna rješenja uvjetovana liturgijskim potrebama unutar karolinške arhitekture: kripta, predvorje s katom (westwerk).
10. Uloga benediktinaca u razvoju ranosrednjovjekovne arhitekture.
11. Pojava ranoromaničke arhitekture. Kronološka i sadržajna određenja.
12. Morfologija i tehnike gradnje ranoromaničke crkvene arhitekture 11. st. u Hrvatskoj.
13. Ranoromanička arhitektura u svjetlu odnosa grada i zaleđa.
14. Monumentalna umjetnost (slikarstvo i mozaici) predromaničkih i ranoromaničkih crkava.
15. Predromanička i ranoromanička arhitektonska plastika i liturgijski namještaj.

Literatura

A. Obvezatna:

Prilozi istraživanju starohrvatske arhitekture, Split 1978.

T. Marasović, Graditeljstvo starohrvatskog doba u Dalmaciji, Split 1994.

I. Petricioli, Od Donata do Radovana, Split 1990.

J. Hubert, Architecture and its decoration, u knjizi J. Hubert-J. Porcher-W. F. Volbach, Carolingian art, London 1970, 1-68.

E. Kubach, Arhitektura u doba Karolinga i Otona, u knjizi E. Kubach-V. H. Elbern, **Karolinška i otonska umetnost**, Novi Sad 1973, 5-106.

W. Müller – G. Vogel, Atlas arhitekture, 2, Zagreb 2000.

M. Jurković, Crkvena reforma i ranoromanička arhitektura na istočnom Jadranu, Starohrvatska prosvjeta, ser. III, 20/1990, 191-211.

B. Dopunska:

H. R. Sennhauser, Frühchristliche und frühmittelalterliche kirchliche Bauten in der Diözese Chur und in den nördlich und südlich angrenzenden Landschaften, u knjizi: Frühe Kirchen im östlichen Alpengebiet, Teil 1, München 2003, 9-221.

A. Arbeiter – S. Noack-Haley, Christliche Denkmäler des frühen Mittelalters, vom 8. bis ins 11. Jahrhundert, Mainz am Rhein 1999.

M. Jarak, Crkvena arhitektura 7. i 8. stoljeća: uvod u studij predromanike, Split 2013.

M. Prelog, Između antike i romanike, Peristil 1/1954, 5-14.

M. Prelog, Predromanika i romanika, Djela 2, 137-158.

S. Gunjača, Revizija iskopina u Biskupiji kod Knina god. 1950, Ljetopis JAZU 57/1953, 9-49.

S. Gunjača, Ostaci starohrvatske crkve Sv. Cecilije na Stupovima u Biskupiji kod Knina, Starohrvatska prosvjeta 5/1955, 65-124.

Ž. Rapanić-D. Jelovina, Revizija istraživanja i nova interpretacija arhitektonskog kompleksa na Otoku u Solinu, VAHD 70-71/1968-69, 107-135.

P. Vežić, Crkva Sv. Trojstva (Sv. Donata) u Zadru, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 8-9/1982-83, Zagreb 1985.

B. Marušić, Kompleks bazilike Sv. Sofije u Dvogradu, Histria Archaeologica, Pula 2/1971.

I. Petricioli, Prilog diskusiji o starohrvatskim crkvama s oblim kontraforima, Izdanja HAD-a 8/1980, 221-226.

Način polaganja ispita: pismeni ispit.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: anketa.